Advertentie

Groepsgewijze aanplant van bomen in een bos bij Epe. Foto Luuk van der Lee, ANP

CO2-compensatie

Hoe compenseer je je klimaatimpact als bomen planten niet werkt?

De beloftes vlogen je om de oren: door een boom te planten kon je 'klimaatneutraal' vliegen. Maar talloze onderzoeken laten zien dat dit vaak niet werkt. Is compenseren dood, of kun je met geld alsnog iets positiefs tegenover je klimaatimpact zetten?

Maarten van Gestel 15 januari 2026, 11:20

Bewaren Delen

Het klinkt als een prachtige belofte. Je boekt een vlucht, naar New York bijvoorbeeld. Bij het afrekenen zie je de vraag: wil je de uitstoot compenseren voor een paar euro? Door elders bomen te planten en CO2 uit de lucht te halen? Hoewel deze opties nooit erg populair waren – volgens Transavia 'compenseerde' slechts 6 procent – konden mensen met klimaatzorgen en vliegschaamte enigszins opgelucht ademhalen.

Elke week bespreekt klimaatredacteur Maarten van Gestel in De Graadmeter onze klimaatverhalen en het klimaatnieuws van die week

E-mail

Verstuur

Maar zoals vaker bij prachtige beloftes bleek ook dit te mooi om waar te zijn. Wetenschappers toonden aan dat dit soort projecten vaak niet de beloofde klimaatwinst boeken. Journalisten onthulden schandalen rond *carbon cowboys* die het vooral om het geld te doen was, en lokale volken die de dupe werden van westerse bossen.

KLM biedt inmiddels geen boscompensatie meer aan. De rechter stelde dat KLM haar klanten misleidde. Vliegtuigen stoten namelijk altijd CO2 uit, met een langdurig effect. Bossen zijn onzeker: ze kunnen afbranden of gekapt worden, daarnaast leggen ze CO2 slechts tijdelijk vast. Van 'compensatie' is dus geen sprake.

Deze scepsis heeft consumenten terughoudender gemaakt. De Nederlandse bosplantstichting Trees for All kreeg de afgelopen drie jaar zo'n 20 procent minder donaties. Milieu Centraal – voor duurzaamheid wat het Voedingscentrum voor eten is – gaat de voorlichting over CO2-compensatie 'afbouwen'. "Liever adviseren we mensen om hun eigen gedrag aan te passen", zegt woordvoerder Mariken Stolk.

Advertentie

8 ton per persoon per jaar

Dat 'compenseren' uit de gratie raakt, kan goed nieuws zijn, denkt gedragswetenschapper Linda Steg (Rijksuniversiteit Groningen). "Het grote probleem is dat mensen het kunnen zien als een soort aflaten. Dat ze denken: ik vlieg zoveel als ik wil, want ik compenseer." Zonder de optie tot 'compenseren' komt er dus meer druk op daadwerkelijke gedragsverandering.

Maar er is ook een andere kant. Gemiddeld stoten we als Nederlanders zo'n 15 ton broeikasgassen per persoon per jaar uit. Veel meer dan het wereldgemiddelde. Ook als je wat duurzamer gaat leven, is dit nog steeds te veel om de opwarming tot 1,5 graden te beperken. Dat meer bossen en andere klimaatmaatregelen noodzakelijk zijn, staat als een paal boven water, zegt ook boshoogleraar Gert-Jan Nabuurs (Wageningen Universiteit).

Voor al die maatregelen is veel meer geld nodig, zegt Nabuurs. Met name van overheden en bedrijven, maar ook burgers kunnen hun steentje bijdragen, zeker in een rijk land als Nederland. Maar hoe doe je dat, met alle kritiek op compensatie?

'Kijk hoeveel jij boven de gemiddelde uitstoot zit'

Follow the Money-journalist Ties Gijzel, die jarenlang onderzoek deed naar CO_2-compensatie en co-auteur is van het boek *Wie betaalt, mag vervuilen* (2025), reageert kritisch. "We hebben naar dertig jaar aan compensatieprojecten gekeken. Te vaak worden claims niet nageleefd, worden bossen gekapt, wisselt het bos van eigenaar, of zijn er lokale conflicten." Ook Gijzel zegt: uitstoot die je *zeker* maakt, valt niet compenseren met iets dat *onzeker* is.

Wil je iets doen, zegt hij, pas dan je gedrag aan. "Kijk naar wat een gemiddeld mens op aarde uitstoot en hoeveel jij erboven zit." Eet vaker plantaardig, vergroen je buurt, zet je lokaal in om beleid te beïnvloeden, via protesten of de politiek. Of doneer aan Nederlandse natuurprojecten waar je makkelijker ziet of het daadwerkelijk een positief verschil maakt.

Ook Milieu Centraal adviseert om bij jezelf te beginnen. "Kijk wat je in je eigen huis kan doen." Is alles geïsoleerd? Heb je tochtstrips? Een warmtepomp? Tuurlijk, zegt woordvoerder Stolk, zonnepanelen zijn duurder dan een tientje per maand voor bomen in Afrika. "Maar je weet dan wel zeker dat dit tot minder gasverbruik leidt." Plus: vaak verdien je de verduurzaming weer terug via je energierekening.

Vluchten binnen Europa

Maar stel nou dat je toch die ene vliegreis maakt – voor iets noodzakelijks of vakantie. En je baalt van die uitstoot. Wat dan?

Bij vluchten binnen Europa is iets interessants aan de hand. De sleutel van het EU-klimaatbeleid is een systeem van CO_2-uitstootrechten. Fabrieken moeten rechten kopen voor elke ton CO_2 die ze willen uitstoten. Elk jaar neemt het totaal aantal nieuwe rechten af, tot uiteindelijk nul, met als einddoel geen uitstoot meer in 2050. Het aanbod aan rechten krimpt, de prijs om te blijven uitstoten stijgt, waardoor bedrijven uiteindelijk wel moeten verduurzamen.

Het Bentwoud, tussen Zoetermeer en Boskoop. Foto Laurens van Putten, ANP

Vluchten binnen Europa vallen ook binnen dit systeem. Eerder zakte het plafond voor de totale uitstoot hier niet, waardoor de druk om te vergroenen niet zo groot was. En de luchtvaart kreeg veel gratis rechten, waardoor het voor uitstoot niet betaalde. Maar nu daalt het plafond wel, en zijn de gratis rechten weg. Oftewel: voor de CO2-uitstoot van een vlucht binnen Europa betalen luchtvaartmaatschappijen op dit moment al, naar het principe 'de vervuiler betaalt'. En jij als passagier dus ook – dit zit ingebakken in de ticketprijs.

De opbrengst gaat naar verduurzaming in EU-landen. "Zo bezien hoef je eigenlijk niet ook nog te compenseren", zegt energie-economie-hoogleraar Machiel Mulder. "Dat zou dubbel zijn."

Maar: voor vluchten naar buiten de EU geldt dit niet, daar is de klimaatschade niet afgedekt. Ook is er meer dan alleen CO_2: vliegtuigen maken de aarde ook warmer via de witte strepen in de lucht, die warmte vasthouden. Dus ook binnen de EU houdt vliegen resterende negatieve effecten waar niemand voor betaalt.

Vliegen op oud frituurvet

Wat nu? Veel luchtvaartmaatschappijen, zoals KLM, geven inmiddels de optie om bij te betalen voor extra duurzame brandstof (SAF). Voor een vlucht van Amsterdam naar Edinburgh is dat tot ruim 20 euro extra, zodat KLM duurzamere brandstof kan kopen, bijvoorbeeld van oud frituurvet, evenveel als nodig voor de afstand van je vlucht. Luchtvaartmaatschappijen moeten wettelijk al minimaal 2 procent duurzame brandstof bijtanken. Wat KLM met je bijdrage koopt, komt daar bovenop.

Marte van der Graaf van de Europese milieuorganisatie Transport & Environment noemt dit een 'flinke verbetering' ten opzichte van de compensatie met bomen, omdat schonere brandstof hard nodig is voor de verduurzaming van de luchtvaart. Toch is ook dit systeem verre van perfect: vliegen op oud frituur- of varkensvet is schoner dan kerosine, maar nog lang niet echt duurzaam. En KLM legt de verantwoordelijkheid voor vergroenen wel érg bij de klant neer.

'De wereld snakt naar meer bomen'

Ook wie niet vliegt, houdt best een ecologische voetafdruk over. Zelfs als je die steeds kleiner maakt met vegetarisch eten of zonnepanelen. Stel dat je daar toch iets substantiëlers tegenover wil zetten dan puur je eigen straat vergroenen – iets dat in termen van CO_2-vermindering echt zoden aan de dijk zet?

Sjaak de Ligt, die in Nederland aan de wieg stond van compensatie via bossen en lang directeur was van Trees for All, denkt nog steeds dat het zinvol is geld te geven voor natuurherstel en bosprojecten overal op aarde. "De wereld snakt naar meer bomen."

Zijn tip: doe dit niet via projecten waar je officiële certificaten voor elke ton CO_2-reductie krijgt. Zodra CO_2-vermindering een financieel product wordt, stroomt er ook geld naar tussenpartijen, zoals consultants en controleurs, zegt De Ligt.

Zoek eerder een stichting met een lange staat van dienst, een keurmerk, die je vertrouwt, en waar je geld direct naar natuurherstel gaat, adviseert hij. "Dan blijft er minder aan de strijkstok hangen."

Doneren aan een lobbyclub

Bij de jonge stichting Doneer Effectief beloven ze nog meer klimaatimpact voor hetzelfde geld. Zij selecteren doelen die per euro de maximale CO_2-reductie zouden opleveren. "Bomen planten heeft toch iets van pleisters plakken", zegt Jan Anne Amelink. "Effectiever is het om toekomstige uitstoot te voorkomen."

Amelink komt met een opvallende tip: doneer aan een lobbyclub. "Neem ontbossing, dat gebeurt vaak vanwege landbouw, onze grote vraag naar vlees." Denktank The Good Food Institute pakt dit bij de wortel aan, zegt Amelink. "Toen Italië kweekvlees wilde verbieden, wist deze club een achterdeurtje in de wet te krijgen, waardoor die elk jaar opnieuw bekeken moet worden." En toen Europa de naam 'burger' voor plantaardige producten wilde verbieden, kwam het deels door deze organisatie dat de beslissing uiteindelijk tóch werd uitgesteld.

Hoewel het moeilijk uit te rekenen is hoeveel CO_2 je per euro precies bespaart via lobbyen, draagt Amelink onderzoeken aan die stellen dat het wel vijftig keer effectiever is dan bomen planten.

Ook tipt hij Project InnerSpace, dat energie uit aardwarmte groot wil maken van Afrika tot India, en zo een enorm onbenut duurzaam potentieel wil benutten. Of Future Cleantech Architects, dat via rapporten, technische briefings en koffiemomenten in Brussel probeert de cementindustrie en luchtvaart sneller te verduurzamen. "Klinkt totaal niet sexy. Maar kleine verbeteringen in Europees beleid nu, kunnen enorme klimaateffecten op de toekomst hebben."

Zelf uitstootrechten opkopen

Na al deze opties nog steeds niet overtuigd? Wil je echt één op één je klimaatimpact ongedaan maken, en toch zo dicht mogelijk bij 'compenseren' komen? Dan is er nog een opvallende laatste optie.

Het Europese ETS-systeem heeft elk jaar een vast aantal uitstootrechten voor grote vervuilers. De Nederlandse milieuorganisatie Wise kwam met een origineel idee. Via de *Carbon Killer* kun je rechten uit dit systeem opkopen, en die laten vernietigen. Op dit moment kost dat 88 euro per recht, goed voor 1 ton CO2-uitstoot. Een ton die dus door fabrieken of vliegtuigen niet meer uitgestoten kan worden.

25.000 rechten werden via dit initiatief al gekocht en vernietigd. Bossen houden altijd iets onzekers, de invloed van lobby is lastig de meten. "Maar als een recht via de carbonkiller is opgekocht", zegt Daan Welling van Wise, "dan is het ook echt weg."

Lees ook:

Een donatie van 40 cent doet meer dan een jaartje vegan eten

Cecilia komt erachter hoe makkelijk én goedkoop het kan zijn om het klimaat positief te beïnvloeden. Ze duikt in de wereld van het effectief doneren.

Bomen planten voor het klimaat? Die markt heeft een behoorlijke klap gekregen

Een paar jaar geleden compenseerden bedrijven voor miljoenen hun CO2-uitstoot via bosprojecten. Maar door kritiek op klimaatcompensatie, en terughoudendheid bij bedrijven om zich groen te profileren, zit de boombranche in de knel.

Frank Holleman (34) legt complexe klimaatkwesties simpel uit en is een hit op Instagram

Heeft duurzaamheid het zwaar? Niet op het Nederlandse Instagram-account Fork Ranger. De luchtige uitlegfilmpjes over de klimaatimpact van vlees en geïmporteerde sperziebonen bereiken miljoenen mensen. Hoe slaat die groene boodschap zo aan?

Help ons door uw ervaring te delen: Feedback geven

Advertentie

Op alle verhalen van Trouw rust uiteraard copyright.
Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@trouw.nl.

Trouw is onderdeel van DPG Media.

KvK Nummer: 34172906 | BTW Nummer: NL810828662B01
© 2026 DPG Media B.V. Alle rechten voorbehouden